

I-SHO'BA

**INTEGRATIV YONDASHUV ASOSIDA TA'LIM SAMARADORLIGINI
TA'MINLASHNING PEDAGOGIK-PSIXOLOGIK OMILLARI.**

**MAHALLANI RIVOJLANTIRISH ORQALI JAMIYAT TARAQQIYOTINI
YUKSALTIRISHNING USTUVOR YO'NALISHLARI**

<https://doi.org/10.5281/zenodo.19185594>

Odilxujayeva Maftuna Xaqnazarovna

Farg'ona viloyati Pedagogik mahorat markazi direktori

Annotatsiya: *Maqolada “Mahallani rivojlantirish va jamiyatni yuksaltirish yili” mavzusi yoritilib, mahallaning jamiyat hayotidagi o'rni va ahamiyati tahlil qilinadi. Unda mahalla institutining tarixiy ildizlari, uning fuqarolar o'rtasida hamjihatlik va ijtimoiy hamkorlikni mustahkamlashdagi roli bayon etilgan. Shuningdek, mahallalarda amalga oshirilayotgan islohotlar, infratuzilmani rivojlantirish, aholi bandligini ta'minlash, yoshlar va ayollarni qo'llab-quvvatlash kabi muhim yo'nalishlar haqida so'z yuritiladi. Maqolada mahalla tizimini takomillashtirish orqali jamiyatda ijtimoiy barqarorlikni ta'minlash, aholining turmush darajasini oshirish va ma'naviy muhitni yuksaltirish masalalari ham ko'rib chiqiladi. Mazkur mavzu orqali mahallaning jamiyat taraqqiyotidagi muhim o'rni va uni rivojlantirishning dolzarb vazifalari ochib beriladi.*

Kalit so'zlar: *mahalla, innovatsiya, fuqarolik jamiyati, raqamli transformatsiya, ijtimoiy boshqaruv, jamoatchilik ishtiroki, institutsional islohotlar, barqaror taraqqiyot.*

Аннотация

В статье рассматривается тема «Год развития махалли и всего общества», раскрываются место и значение махалли в общественной жизни. Анализируются исторические основы института махалли, его роль в укреплении гражданской солидарности, социальной сплочённости и взаимодействия между членами общества. Особое внимание уделяется современным реформам, реализуемым в системе махалли, в том числе вопросам развития инфраструктуры, обеспечения занятости населения, поддержки молодёжи и женщин. Также исследуются возможности совершенствования махаллинской системы как важного механизма обеспечения социальной стабильности, повышения уровня жизни населения и укрепления духовно-нравственной среды. Обосновывается значимость махалли как одного из ключевых институтов общественного развития, а также определяются актуальные задачи её дальнейшего совершенствования в современных условиях.

Ключевые слова: *махалля, инновации, гражданское общество, цифровая трансформация, социальное управление, общественное участие, институциональные реформы, устойчивое развитие.*

Abstract

The article highlights the theme “The Year of Mahalla Development and Social Advancement” and analyzes the role and significance of the mahalla in the life of society. It describes the historical roots of the mahalla institution and its role in strengthening solidarity and social cooperation among

Ta'lim jarayonida integrativ yondashuv: nazariya va amaliyotasosida hayotiy ko'nikmalarni rivojlantirish

citizens. The article also discusses important areas such as reforms being implemented in mahallas, infrastructure development, employment promotion, and support for youth and women. It further considers issues related to ensuring social stability in society, improving the standard of living of the population, and enhancing the spiritual environment through the improvement of the mahalla system. Through this theme, the article reveals the important role of the mahalla in social development and the current priorities for its further advancement.

Keywords: mahalla, innovation, civil society, digital transformation, social governance, public participation, institutional reforms, sustainable development.

Har bir jamiyatning taraqqiyoti, avvalo, uning ijtimoiy tuzilmalari va mahalliy boshqaruv tizimining samaradorligiga bog'liq. Respublikamizda mahalla qadimdan xalqning o'zini o'zi boshqarish, hamjihatlik va mehr-oqibat muhitini shakllantiruvchi muhim ijtimoiy institut hisoblanadi. Mahalla nafaqat hududiy birlik, balki milliy qadriyatlar, urf-odatlar va an'analar saqlanib kelinayotgan muhit sifatida ham katta ahamiyatga ega. Shu sababli mamlakatimizda mahallaning rolini kuchaytirish, uning imkoniyatlarini kengaytirish va jamiyat rivojiga qo'shayotgan hissasini oshirish muhim vazifalardan biri hisoblanadi. 2026-yil "Mahallani rivojlantirish va jamiyatni yuksaltirish yili" deb e'lon qilinishi ham aynan shu maqsadlarni amalga oshirishga qaratilgan muhim tashabbuslardan biridir. Bu yil doirasida mahallalarning infratuzilmasini yaxshilash, aholining turmush darajasini oshirish, yoshlar tarbiyasiga e'tiborni kuchaytirish kabi ko'plab masalalar ilgari surilmoqda. Mahalla o'zining tarixiy ildizlariga ega bo'lgan ijtimoiy institutdir. Asrlar davomida u insonlar o'rtasida hamjihatlik, o'zaro yordam va birdamlikni ta'minlab kelgan. Mahallada yashovchi aholi bir-birining quvonchi va tashvishiga sherik bo'lib, muammolarni birgalikda hal qilishga intiladi. Mahalla tizimi orqali aholining ijtimoiy muammolarini aniqlash va ularni tezkor hal qilish imkoniyati mavjud. Ayniqsa, kam ta'minlangan oilalarni qo'llab-quvvatlash, yoshlarni to'g'ri yo'lga yo'naltirish, oilaviy muammolarni hal etish kabi masalalarda mahalla muhim rol o'ynaydi. Bugungi kunda mahallalar aholining turmush tarzini yaxshilash, ijtimoiy himoya tizimini mustahkamlash, yoshlar va ayollar bandligini ta'minlash kabi ko'plab yo'nalishlarda faoliyat olib bormoqda. Shu sababli mahallani rivojlantirish jamiyat taraqqiyotining muhim omillaridan biri hisoblanadi.

Mahallani rivojlantirishning asosiy yo'nalishlari

Mahallalarni rivojlantirish bir necha muhim yo'nalishlarni o'z ichiga oladi. Ulardan biri – mahalla infratuzilmasini yaxshilashdir. Bu yo'nalishda yo'llarni ta'mirlash, ichimlik suvi ta'minotini yaxshilash, elektr energiyasi va boshqa kommunal xizmatlar sifatini oshirish kabi ishlar amalga oshiriladi. Yana bir muhim yo'nalish — aholi bandligini ta'minlashdir. Mahallalarda kichik biznes va tadbirkorlikni rivojlantirish orqali yangi ish o'rinlari yaratish mumkin. Bu esa aholi daromadlarini oshirishga, kambag'allikni kamaytirishga xizmat qiladi. Mahallalarda yoshlar bilan ishlash ham muhim masalalardan biridir. Yoshlarni bilimli, vatanparvar va faol shaxs sifatida tarbiyalash jamiyat kelajagi uchun muhim ahamiyatga ega. Shu sababli mahallalarda sport maydonchalari, kutubxonalar, madaniy markazlar tashkil etish katta ahamiyat kasb etadi.

Jamiyatni yuksaltirishda mahallaning o'rni

Jamiyatni yuksaltirish jarayoni avvalo insonlarning ongini, madaniyatini va ijtimoiy faolligini oshirish bilan bog'liq. Bu borada mahalla muhim tarbiyaviy muhit hisoblanadi. Mahallada o'tkaziladigan turli tadbirlar, ma'naviy-ma'rifiy uchrashuvlar va madaniy tadbirlar aholining ijtimoiy faolligini oshirishga yordam beradi. Mahalla yosh avlod tarbiyasida ham katta rol o'ynaydi. Bolalar va yoshlar mahalla muhitida mehr-oqibat, hurmat, sabr-toqat kabi insoniy fazilatlarini o'rganadilar. Shu

Ta'lim jarayonida integrativ yondashuv: nazariya va amaliyotasosida hayotiy ko'nikmalarni rivojlantirish

orqali jamiyatda sog'lom ma'naviy muhit shakllanadi. Bundan tashqari, mahalla fuqarolar o'rtasida hamkorlik va birdamlikni mustahkamlaydi. Birgalikda amalga oshirilgan obodonlashtirish ishlari, ijtimoiy loyihalar va xayriya tadbirlari jamiyatning yanada mustahkam bo'lishiga xizmat qiladi.

Mahallalarda amalga oshirilayotgan islohotlar

So'nggi yillarda mamlakatimizda mahalla tizimini rivojlantirishga qaratilgan ko'plab islohotlar amalga oshirilmoqda. Mahallalarda yangi boshqaruv tizimlari joriy etilib, fuqarolarga yanada qulay sharoitlar yaratish yo'lga qo'yilmoqda. Mahalla raislari va faollarining faoliyatini qo'llab-quvvatlash, ularning malakasini oshirish ham muhim vazifalardan biri hisoblanadi. Chunki mahalla faoliyati ko'p jihatdan ushbu yetakchilarning tashabbuskorligi va fidoyiligiga bog'liq. Shuningdek, mahallalarda raqamli texnologiyalarni joriy etish, aholining murojaatlarini tezkor ko'rib chiqish va muammolarni samarali hal qilish tizimi ham rivojlanmoqda. Bu esa mahalla faoliyatining yanada samarali bo'lishiga xizmat qiladi. Mahalla jamiyat hayotining ajralmas qismi bo'lib, u ijtimoiy barqarorlik va taraqqiyotning muhim omillaridan biridir. Mahallalarni rivojlantirish orqali jamiyatni yanada yuksaltirish, aholining turmush darajasini oshirish va sog'lom ijtimoiy muhitni shakllantirish mumkin. "Mahallani rivojlantirish va jamiyatni yuksaltirish yili" doirasida amalga oshirilayotgan chora-tadbirlar mamlakatimizning barqaror rivojlanishiga xizmat qiladi. Mahallalarning kuchli bo'lishi esa jamiyatning ham mustahkam bo'lishini ta'minlaydi. Shunday ekan, har bir fuqaro mahalla hayotida faol ishtirok etib, uning rivojiga o'z hissasini qo'shishi muhimdir. Mamlakatimizda 2026-2030-yillarga mo'ljallangan Taraqqiyot strategiyasi mahalla tizimini isloh qilishning ustuvor yo'nalishlarini belgilab berdi. Bu jarayonda nazariy yondashuvlarning amaliy faoliyat bilan uyg'unligi muhim omil sifatida namoyon bo'lmoqda. Ilmiy adabiyotlarda mahalla instituti fuqarolik jamiyatining tayanch bo'g'ini sifatida tavsiflanadi. Ushbu nazariy qarashlarga ko'ra, mahalla:

- ijtimoiy nazorat mexanizmi;
- aholining o'zini o'zi boshqarish shakli;
- ijtimoiy kapitalni shakllantiruvchi institut;
- jamoatchilik diplomatiyasi vositasi

sifatida faoliyat yuritadi.

O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasida fuqarolarning o'zini o'zi boshqarish organlarining huquqiy maqomi mustahkamlab qo'yilgan bo'lib, bu mahallaning institutsional rivojlanishiga huquqiy zamin yaratadi. So'nggi yillarda mahalla faoliyatida qator innovatsion mexanizmlar joriy etildi:

Raqamli boshqaruv tizimi – bu, davlat va jamoat tashkilotlari faoliyatida zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalarini qo'llash orqali boshqaruv jarayonlarini samarali, shaffof va tezkor amalga oshirishga qaratilgan tizimdir. Bugungi kunda O'zbekiston Respublikasi Raqamli texnologiyalar vazirligi hamda boshqa mas'ul idoralar tomonidan raqamlashtirish jarayonlari izchil ravishda amalga oshirilmoqda. Avvalo, aholi murojaatlarini onlayn qabul qilish tizimi fuqarolarga qulaylik yaratadi. Masalan, O'zbekiston Respublikasi Prezidentining virtual qabulxonasi orqali har bir fuqaro o'z muammosi yoki taklifini elektron tarzda yuborishi mumkin. Bu esa murojaatlarning tezkor ro'yxatga olinishi, nazorat qilinishi va o'z vaqtida javob qaytarilishini ta'minlaydi. Natijada inson omili ta'siri kamayadi, ortiqcha qog'ozbozlik bartaraf etiladi. Shuningdek, ijtimoiy holatni elektron monitoring qilish orqali aholining turmush darajasi, ehtiyojmand qatlamlar holati va hududlardagi muammolar to'g'risida aniq ma'lumotlar shakllantiriladi. Raqamli platformalar orqali real vaqt rejimida ma'lumot to'plash va tahlil qilish imkoniyati paydo bo'ladi. Bu esa davlat organlariga maqsadli ijtimoiy dasturlarni ishlab chiqish, manzilli yordam ko'rsatish va resurslarni samarali taqsimlash imkonini beradi. Ma'lumotlar bazasini shakllantirish esa boshqaruvda strategik ahamiyat

Ta'lim jarayonida integrativ yondashuv: nazariya va amaliyotasosida hayotiy ko'nikmalarni rivojlantirish

kasb etadi. Yagona elektron baza orqali turli idoralar o'rtasida axborot almashinuvi yo'lga qo'yiladi, takroriy ma'lumot to'plashga ehtiyoj kamayadi. Tizimli tahlillar asosida qaror qabul qilish jarayoni ilmiy va asosli bo'ladi. Bu esa shaffoflikni oshirish, korrupsiya holatlarining oldini olish va jamoatchilik nazoratini kuchaytirishga xizmat qiladi. Respublikamizda mahalla institutining innovatsion rivojlanishi jamiyat taraqqiyotida strategik ahamiyat kasb etmoqda. Mahalla azaldan aholini birlashtiruvchi, ijtimoiy hamjihatlikni ta'minlovchi va muammolarni joyida hal etuvchi institut sifatida shakllangan bo'lsa, bugungi islohotlar jarayonida u zamonaviy boshqaruv mexanizmlari bilan boyitilmoqda. Xususan, O'zbekiston sharoitida amalga oshirilayotgan institutsional, raqamli va ijtimoiy islohotlar mahalla tizimini yangi bosqichga ko'tarishga xizmat qilmoqda.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi. – Toshkent, 2023.
2. O'zbekiston Respublikasi Raqamli texnologiyalar vazirligi. Rasmiy ma'lumotlari va tahliliy materiallari
3. Mahalla va nuroniylarni qo'llab-quvvatlash vazirligi. Rasmiy axborot materiallari.
4. O'zbekiston nodavlat notijorat tashkilotlari milliy assotsiatsiyasi materiallari.

ELEKTRON MANBALAR:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining rasmiy veb-sayti – www.president.uz
2. O'zbekiston Respublikasi Qonunchilik ma'lumotlari milliy bazasi (Lex.uz) – www.lex.uz